

N:o 11.

Ank. till Riksd. Kansli den 26 Jan. 1874, kl. 2 e. m.

Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition till Riksdagen, med förslag till förändrad lydelse af § 80 Regeringsformen; Gifven Stockholms Slott den 16 Januari 1874.

Uti underdånig skrifvelse den 24 Maj 1873 har Riksdagen, under förväntan att till innevarande års riksmöte från Kongl. Maj:t skulle framläggas förslag till ny organisation af landets försvarsväsen, antagligen grundad på en vidsträcktare tillämpning af den allmänna värnepligten, och med förklarande, det Riksdagen ansåge, att en befälsstam borde bildas ur de värnepligtiges led mot den ersättning af statsverket, som kunde blifva erforderlig, och att således den indelta arméen icke vidare blefve lämplig eller behöflig för åstadkommande af ett för landets sjelfständighet betryggande och efter våra förhållanden lämpadt försvar, anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes, under förutsättning att en sådan arméorganisation blefve af Konung och Riksdagen antagen, i sammanhang med ofvannämnda förslag i nåder föreslå stadganden, genom hvilka ej mindre rustnings- och roteringsbesvären med deraf härflytande kostnader komme att efter hand minskas och slutligen försvinna, än äfven grundskatterna upphöra.

Ehuru af Kongl. Maj:t anbefallda förarbeten för en fullständig plan till ny härorganisation, byggd på de i Riksdagens skrifvelse angifna grunder, ännu icke hunnit afslutas, och något förslag till härmaktens ombildning i den syftning, som Riksdagen önskat, alltså icke kan vid detta riksmöte till Riksdagens pröfning öfverlemnas, har Kongl. Maj:t ansett sig böra redan nu förelägga Riksdagen ett förslag till den förändring i Regeringsformen, som af indelningsverkets upphäfvande skulle påkallas och för hvars genomförande erfordras den för grundlagsförändringar i allmänhet stadgade längre tid. Uti § 80 Regeringsformen förordnas, att krigsmakten till häst och

fot såväl som båtsmanshället af rotering och indelning förblifver vid de med landet och städerna upprättade kontrakter och indelningsverk, hvilka till deras hufvudgrunder skola orubbade vara, intilldess Konungen och Riksdagen finna nödigt någon ändring deruti samfäldt att göra; kunnande ingen ny eller tillökad rotering, utan genom Konungs och Riksdags sammanstående beslut, tillkomma.

Derest nu indelningsverket varder afskaffadt samt försvarsväsendet bygd på andra grunder, skulle omförmälda §, om den kvarstod^e oförändrad, komma att sakna all betydelse, samt endast handla om förhållanden, hvilka icke mera funnes till, Redan häri ligger ett skäl till grundlagsstadgandets förändring; men ett ännu viktigare förefinnes. Den ifrågavarande § innebär nemligen för närvarande ett ömsesidigt skydd för Konung och Riksdag i afseende å indelningsverkets hufvudgrunder, och enahanda säkerhet bör till försvarsväsendets betryggande^e åstadkommas i fråga om den organisation, som skulle komma att ersätta indelningsverket. Det är på dessa grunder, som Kongl. Maj:t vill föreslå Riksdagen att antaga följande förändrade lydelse af Regeringsformens § 80:

»Krigsmakten till häst och fot så väl som båtsmanshället af rotering och indelning förblifver vid de med landet och städerna upprättade kontrakter och indelningsverk, hvilka till deras hufvudgrunder skola orubbade vara, intilldess Konungen och Riksdagen finna nödigt någon ändring deruti samfäldt att göra; kunnande ingen ny eller tillökad rotering, utan genom Konungs och Riksdags sammanstående beslut, tillkomma.

Varder genom särskild lag, med indelningsverkets upphäfvande, annan grund laggd för ordnandet af krigsmakten till lands och sjös, då må ej ändring i sådan lag göras utan af Konungen och Riksdagen samfäldt.»

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Axel Adlercreutz.

Utdrag af protokollet öfver Justitiedepartements-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott den 16 Januari 1874,

i närvaro af

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern Adlercreutz,
Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena Björnstjerna,
Statsråden: Bredberg,
Berg,
Friherre Leijonhufvud,
Wærn,
Wennerberg,
Bergström,
Friherre Alströmer,
Weidenhielm.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern anförde i underdånighet:

Uti underdånig skrifvelse den 24 Maj 1873 har Riksdagen, under förväntan att till innevarande års riksmöte från Eders Kongl. Maj:t skulle framläggas förslag till ny organisation af landets försvarsväsen, antagligen grundad på en vidsträcktare tillämpning af den allmänna värneplikten och med förklarande, det Riksdagen ansåge att en befälsstam borde bildas ur de värnepligtiges led mot den ersättning af statsverket, som kunde blifva erforderlig, och att således den indelta arméen icke vidare blefve lämplig eller behöflig för åstadkommande af ett för landets sjelfständighet betryggande och efter våra förhållanden lämpadt försvar, anhållit att Eders Kongl. Maj:t täcktes, under förutsättning att en sådan arméorganisation blefve af Konung och Riksdag antagen, i sammanhang med ofvannämnda förslag i nåder föreslå stadganden, genom hvilka ej mindre rustnings- och roteringsbesvären med deraf härflytande kostnader komme att efterhand minskas och slutligen försvinna, än äfven grundskatterna upphöra.

Redan den 30 i samma månad täcktes Eders Kongl. Maj:t anbefalla chefen för Landtförsvars-departementet att, på de af Riksdagen uti ofvan berörda, då anmälda underdåniga skrifvelse angifna grunder, utarbета förslag till organisation af rikets landtförsvar och, sedan departementschefen ytterligare erhållit nådig befallning att framlägga plan för arbetets utförande, behagade Eders Kongl. Maj:t den 12 påföljande Juni efter departementschefens förslag en sådan plan gilla.

Det tvifvel, som departementschefen vid detta senare tillfälle uttalade rörande möjligheten att innan den stundande Riksdagens början inför Eders Kongl. Maj:t framlägga förslaget till härorganisation i fullständigt skick, har visat sig fullt befogadt. Hvarken på det militära eller det kamerala området äro de nödiga förarbetena afslutade och något förslag till härsmaktens ombildning i den syftning, som Riksdagen önskat, lärer alltså vid detta riksmöte icke kunna till Riksdagens pröfning öfverlemnas.

Hvad deremot redan nu torde böra Riksdagen föreläggas är ett förslag till den förändring i Regeringsformen, som af indelningsverkets upphäfvande skulle påkallas och för hvars genomförande erfordras den för grundlagsförändringar i allmänhet stadgade längre tid. Uti § 80 Regeringsformen förordnas, att krigsmakten till häst och fot såväl som båtsmanshället af rotering och indelning förblifver vid de med landet och städerna upprättade kontrakter och indelningsverk, hvilka till deras hufvudgrunder skola orubbade vara, intilldess Konungen och Riksdagen finna nödigt någon ändring deruti samfäldt att göra; kunnande ingen ny eller tillökad rotering utan genom Konungs och Riksdags sammanstående beslut tillkomma.

Derest nu indelningsverket varder afskaffadt samt försvarsväsendet bygd på andra grunder, skulle omförmälda §, om den kvarstode oförändrad, komma att sakna all betydelse samt endast handla om förhållanden, hvilka icke mera funnes till. Redan häri ligger ett skäl till grundlagsstadgandets förändring; men ett ännu viktigare sådant förefinnes. Den ifrågavarande § innebär nemligen för närvarande ett ömsesidigt skydd för Konung och Riksdag i afseende å indelningsverkets hufvudgrunder och enahanda säkerhet bör till försvarsväsendets betryggande åstadkommas i fråga om den organisation, som skulle komma att ersätta indelningsverket. Det är på dessa grunder, som jag hemställer, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att antaga följande förändrade lydelse af Regeringsformens § 80.

»Krigsmakten till häst och fot så väl som båtsmanshället af rotering och indelning förblifver vid de med landet och städerna upprättade kontrakter och indelningsverk, hvilka till deras hufvudgrunder skola orubbade vara, intill dess Konungen och Riksdagen finna nödigt någon ändring deruti samfäldt att göra; kunnande ingen ny eller tillökad rotering, utan genom Konungs och Riksdags sammanstående beslut, tillkomma.

Varder genom särskild lag, med indelningsverkets upphäfvande, annan grund lagd för ordnandet af krigsmakten till lands och sjös, då må ej ändring i sådan lag göras utan af Konungen och Riksdagen samfäldt.»

Uppå tillstyrkan af Stats-Rådets öfriga ledamöter biföll Hans Maj:t Konungen Hans Excellens Herr Justitie-statsministerns ofvanberörda hemställan; i följd hvaraf till Riksdagen skulle aflätas nådig Proposition af den lydelse bilagan N:o 2 till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo
Th. Wilh. Malm.